

Elevers trygghet och tillgänglighet till elevhälsan - Ur skolpersonalens perspektiv

Marie Andersson

Marina Stalero

**Psykologi 61-90 hp, Uppsats 15 hp
Institutionen för individ och samhälle/Högskolan Väst
Höstterminen 2011**

**Handledare: Karin Strid
Examinator: Petra Dewrang**

Elevers trygghet och tillgänglighet till elevhälsan - Ur skolpersonalens perspektiv

Syftet med denna C-uppsats var att undersöka hur skolpersonalen upplever det stöd som finns tillgängligt för eleverna på skolan. Studien genomfördes på en skola i Västsverige där tillvägagångssättet i studien var intervjuer med sex personer ur skolpersonalen. Deltagarna i undersökningen var sex personer med olika arbetsuppgifter på skolan där professionerna: skolsköterska, skolkurator och lärare innefattades. Metoden som användes var kvalitativ metod. Det finns väldigt få forskningsrapporter som belyser frågeställningar om elevhälsans tillgänglighet sett ur ett personalrelaterat perspektiv inom den kvalitativa forskningsmetoden. Inom kvantitativ forskningsmetod finns det något fler tillgängliga forskningsrapporter men de är fortfarande relativt få. Denna undersökning resulterade i sex stycken olika teman som beskriver hur och i vilken utsträckning skolpersonalen upplever att de finns tillgängliga för eleverna. I denna uppsats används till största del beteckningen elevhälsa, vilket innefattar det arbete som skolpersonalen utför för att eleverna ska må bra, såväl fysiskt som psykiskt och enligt existerande lagar och regler. Uppsatsen avslutas med en diskussionsdel där väsentliga delar och tankar om framtida arbete inom dessa frågor tas upp.

Nyckelord: tillgänglighet, elevhälsa, skolpersonal, stöd, trygghet, välmående

Students' safety and access to student health -From a school personnel perspective

The purpose of this thesis was to investigate how school personnel experience available student support. The study was conducted at a school in western Sweden, using interviews with six participants from the school personnel. Participants in the study were six people with different professions at the school where the professions: school nurse, school curator and teachers were included. The method used was a qualitative method. There are very few research reports that highlight issues of availability of student health, from a personnel-related perspective with the qualitative research method. With quantitative research method, there are more available research reports but they are still relatively few. This study resulted in six different themes that describe how and to what extent school personnel feel that they are available to students. This essay for the most part used the term student health, which includes the work of school personnel involved for the students' well-being, both physically and mentally, following existing laws and regulations. The essay concludes with a discussion on essential elements and ideas about future work with these issues.

Keywords: accessibility, student health, school personnel, support, safety, well-being

Tack!

Vi vill tacka alla som har medverkat till att vi kunde genomföra vår studie som resulterade i denna C-uppsats. Hjärtligt tack till deltagarna som ställde upp på intervjuer och bidrog med värdefull information till studien och dess resultat. Vi vill särskilt tacka Karin Strid som har varit vår handledare och Petra Dewrang som var denna C-uppsats examinator.

En trivsamt skolmiljö, där eleverna känner sig uppskattade och betydelsefulla bidrar till stor del till elevernas välmående och trygghet. Det finns ingen exakt definition på begreppet välmående men vi anser att det ligger väldigt nära begreppet hälsa. *Hälsa ses antingen som en del av välbefinnande, välbefinnande som en del av hälsa, välbefinnande som en väg till hälsa eller hälsa som en väg till välbefinnande* (Alexandersson & Medin, 2000, s.77-78). Synen på vad begreppet hälsa egentligen innebär har förändrats genom åren och idag kan hälsa bland annat definieras att omfatta ...*det tillstånd där positiv interaktion mellan individen och dennas fysiska, psykiska och sociala omgivningar råder* (Alexandersson & Medin, 2000, s.55). Begreppet trygghet, är lika svårt att finna en tydlig definition på men kan ses som ett grundläggande behov hos människan och en förutsättning för en god hälsa. Begreppet trygghet kan innehålla både fysiska, psykologiska och sociala delar (Karlsson & Valfridsson, 2010).

Begreppet elevhälsa myntades av den statliga elevvårdsutredningen i slutbetänkandet *Från dubbla spår till Elevhälsa* (SOU 2000:19). Tanken var att man ville komma bort från begreppet elevvård, eftersom skolan inte är någon behandlingsinstitution där eleverna ska vårdas (Gustavsson, 2010).

En rapport från samhällsmedicin visar att delaktighet är mycket viktigt för eleverna och att eleverna får inflytande. Med detta menas att eleverna ska känna att de kan påverka, bestämma och få inflytande i olika sammanhang på skolan, i skolarbetet, i olika aktiviteter mm. och inte bara känna av olika sorters krav. Enligt den amerikanske psykologen Karasek är det höga krav och lågt inflytande som orsakar ohälsa hos eleverna (refererad i Bremberg & Öfverberg, 2000).

År 1998 fastställde regeringskansliet att noggrant undersöka verksamheter som skolhälsovård och elevhälsovård vilket omfattade verksamhetens funktioner och åtgärder inom elevhälsan. En särskild utredare utsågs för utredningen i samarbete med kompetenta personer från bland annat skolverket, socialstyrelsen och folkhälsoinstitutet. Utredningens syfte var att kartlägga skolhälsovården och elevhälsovården och förbättra elevhälsovårdskvaliteten och att göra detta mer effektivt genom hälsovårdsverksamheten. Utredningen skedde under namnet Elevvårdsutredningen och anledningen till elevvårdsutredningen beskrivs tydligt av utredaren genom ett slutbetänkande *Från dubbla spår till Elevhälsa – i en skola som främjar lust att lära, hälsa och utveckling* (SOU 2000:19).

Enligt regeringens bestämmelser skall hälsovårdsverksamheten utveckla och genomföra olika förbättringsplaner inom de gränser regeringen och riksdagen har bestämt, men det är upp till kommuner och skolor att i stor utsträckning ta ansvar och besluta för bland annat genomförande och utredningar av elevhälsa på skolor. Elevhälsan ser olika ut i olika kommuner och på olika skolor. Enligt regeringen är det rektorn som bär ansvaret för hur elevhälsoplanen ser ut på en skola och hur resurserna fördelas för de behov som eleverna har genom elevhälsan. Regeringen har särskilt betonat kunskapens betydelse och kunnande hos rektorerna inom området behov av stöd för elever. Enligt regeringen är denna kompetens en mycket viktig del som bör ingå i rektorers statliga utbildning (Regeringens proposition 2001/02:14).

Det finns tre stora verksamheter som har avgörande betydelse för elevhälsan och som arbetar för att granska och förbättra hälsovården på skolor: Skolverket, Socialstyrelsen och Arbetsmiljöverket. Dessa tre verksamheter har tillsammans ansvar för tillsynen att elevhälsan ska utvecklas och att kvaliteten inom området ska förbättras. År 1999 gjordes en undersökning av Socialstyrelsen inom skolhälsovårdsområdet bland nio olika grundskolor i Västsverige och via den undersökningen upptäcktes brister på bland annat genomförande och målsättning hos verksamheterna. Resultatet i denna undersökning via jämförelser bland andra kommuner visade att det är svårt att följa upp skolhälsovårdens arbete eftersom att samarbetet bland dessa verksamheter inte fungerar fullt ut. I regeringens utlåtande anses det att ett utökat samarbete bland dessa tre verksamheter skulle förbättra uppföljning och målsättning inom skolhälsovården. Det innebär att de tre verksamheterna bör förbättra samarbetet med varandra för att få en adekvat överblick över vilka

Förbättringar överlag som behöver göras inom elevhälsovården (Regeringens proposition 2001/02:14).

Det finns ett flertal utomstående komponenter som påverkar eleverna. Vissa elever är i behov av särskilt stöd på skolan om de exempelvis är utsatta eller utstötta på något sätt, inte bara på skolan utan även hemma och på fritiden eftersom elevernas välmående på skolan kan påverkas även av dessa faktorer (Regeringens proposition 2001/02:14).

Olika sorters stöd och hur stödets plan ser ut är olika på olika skolor och det kan bero på många olika saker, till exempel skolans storlek, antal elever, hur många elever det är i varje klass, etnicitet, hur stort behov eleverna har av elevhälsan på skolan och självklart vilka resurser det finns för skolan att disponera. Många studier har gjorts och ett resultat av 109 studier visar att klassens storlek har betydelse för elevernas hälsa. Enligt ett studieresultat är det lämpligast att ha 15-20 elever i varje klass för att elever och lärare ska må bättre i skolmiljön (Bremberg & Öfverberg, 2000).

Nedan följer ett utdrag ur den nya skollagen (2010:800) som trädde i kraft den 1 juli 2011.

25 § För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

Enligt den svenska skollagen (2010:800) ska det finnas tillgång till elevhälsovård på alla skolor och för alla elever där professionerna skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagogisk personal ska finnas tillgänglig för eleverna. Elevhälsan ska hjälpa elevernas utveckling mot utbildningens mål och skapa förutsättningar för eleverna för att kunna främja lärande, utveckling och hälsa.

Elevernas hälsa

Hälsa och lärande hänger tätt ihop och båda är en förutsättning för varandra. En väl fungerande klassrumsmiljö med bra undervisning av engagerade lärare är en hälsofrämjande faktor som är mycket viktig. Psykiska och sociala problem påverkar lärandet på ett negativt sätt. Om någon elev uppvisar en påtaglig försämrad förmåga att lära sig (inlärningsförmåga) kan det många gånger bero på saker i barnets inre eller i dess omgivning. Det kan vara såväl en utvecklingskris som något slags relationsproblem. Det är viktigt att ta dessa tecken på allvar och försöka utreda orsaken bakom detta eftersom det annars för barnet kan resultera i negativa effekter för den psykiska hälsan, även i ett längre tidsperspektiv. Den primära uppgiften för elevhälsan är att förebygga olika slags problem och sjukdomar. Skillnaden på begreppen elevvård (som användes tidigare) och elevhälsa (som används idag) är att elevhälsans uppgift främst går ut på att förebygga och inte att bota eftersom att skolan inte ska vara som ett vårdhem. Det förebyggande arbetet som elevhälsan utgör ska gå ut på att främja hälsa och att elevhälsa börjar i klassrummet men även på andra arenor i skolan och med nära samarbete med eleverna och dess familjer. När det uppstår problem för en elev är det sällan endast en orsak som ligger bakom detta utan det handlar oftast om ett invecklat samspel mellan många olika faktorer, dels inom eleven själv och dels inom den omkringliggande miljön. Barn och ungdomar uppvisar en stigande grad av psykisk ohälsa där en bidragande orsak kan vara den osäkerhets-känsla som de känner av i dagens samhälle. Det råder i dagens samhälle en stor osäkerhet bland unga människor inför framtiden, en osäkerhet inför bl.a. utbildningsval och det framtida arbetslivet. Tiderna och kraven på människan förändras och ställer högre krav på att fatta olika beslut där ung

domarnas behov av vuxnas hjälp och stöd när det gäller bland annat de olika beslut som måste tas ställning till och genomföras bör beaktas (Gustavsson, 2010).

För att nå ett framgångsrikt elevhälsoarbete är det viktigt att utgå från en realistisk bild av hur eleverna mår just för tillfället. Ofta rapporteras i media ökade ohälsotal bland barn och ungdomar där det de senaste åren har fokuserats mycket på en försämrad psykisk hälsa i dessa åldrar. Vid en jämförelse från forskning som genomfördes på 1950-talet och nutidens forskning visar att det förr var mycket vanligt med blyga, hämmade och även kuvade barn. Idag dominerar problem av koncentrationssvårigheter och problem som oro och rastlöshet. Hos flickor syns även ofta psykosomatiska symtom som huvudvärk och magont som i sin tur ofta är stressrelaterat. Självdestruktiva beteenden som till exempel ätstörningar tycks även vara mycket vanligare nu än vad de var förr. De forskningsresultat som har gjorts de senaste tjugo åren visar en tendens till en försämring av den psykiska hälsan, främst hos tonårsflickor. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) visade en studie från 2008 att tonårsflickor i Sverige har en sämre psykisk hälsa i jämförelse med övriga Europa. Dominerande är psykosomatiska symtom som stress och depression och ibland även självdestruktivt beteende i form av ätstörningar eller alkoholmissbruk. Mer forskning behövs för att reda ut orsakerna bakom dessa resultat men de hypoteser som finns idag är bland annat att flickor känner krav på sig om att de ska vara duktiga och att de måste lyckas bättre än pojkar för att räknas och få möjlighet till samma chanser. En annan hypotes som finns är att skolan inte ger flickor det stöd som de behöver för att inte bara lyckas utan även för att må bra. Forskning som har gjorts på elever i årskurs åtta och nio har visat att pojkar är beroende av bra kompisar för att trivas i skolan medan flickor är beroende av ett personligt stöd från lärare som ser dem, uppmuntrar dem och ger dem stöd både när det gäller lärandet och på ett mer personligt plan. I samma WHO-studie som ovan fick eleverna frågor om det stöd de har fått från sina lärare på ett mer personligt plan och här visar det sig att de svenska elevernas erfarenheter genomgående är negativa, främst i årskurs sju till nio (Gustavsson, 2010).

Elevhälsopersonalens roll och elevernas rättigheter

Elevhälsans roll är att finnas tillgänglig för eleverna när de har behov av stöd och att uppmärksamma samt åtgärda problem hos elever, göra utredningar för att stödet ska passa in för varje enskild elev. Genom den personal som finns inom elevhälsoområdet, till exempel skolsköterska, kurator, skolpsykolog, lärare. Ska eleverna kunna få det stöd som de behöver. Elevhälsans uppdrag är att främja elevhälsa, hjälpa till att nå mål som är uppsatta på skolan och ge stöd till elever även utanför skoltid om det finns behov utav det. Samarbete mellan övrig skolpersonal, elevhälsan och skolans elever är betydelsefullt för att kunna bygga trygga relationer, för att problem ska kunna lösas och för att eleverna ska känna sig trygga med det stöd som de får. Skolpersonalens och elevhälsans mål är att upptäcka ohälsa hos elever så tidigt som möjligt för att på så sätt ha möjlighet att kunna åtgärda det i tid. På grund av detta är samarbete mycket betydelsefullt inte bara mellan skolpersonalen utan även med elevernas vårdnadshavare och familjer eftersom elevernas välmående påverkas även hemifrån. Elevhälsans insatser bygger på moraliskt stöd såväl som medicinskt stöd (synkontroll, hörselkontroll och andra liknande hälsokontroller som genomförs) (Rizvic & Tressing, 2010).

Skolkuratorns främsta uppgift är, precis som övrig skolpersonal samt elevhälsopersonal, att finnas till hands för eleverna när de har behov av stöd. Skolkuratoren på skolan är tämligen neutral, med det menas att skolkuratoren lyssnar och inte ställer några krav på eleven, i jämförelse med lärarna som kan kräva att eleverna ska göra olika uppgifter på skolan (Rizvic & Tressing, 2010).

Ett centralt begrepp inom elevhälsa är så kallat särskilt stöd. De elever som är i behov av särskilt stöd har många rättigheter enligt den svenska skollagen. Man utgår från de uppställda

kunskapsmålen och i skolverkets förordningar står det om den rätt till särskilda stödåtgärder eleven har som har svårt att nå dessa mål. Något som har uppmärksammats på senare år är att det även finns elever som klarar av att nå upp till kunskapsmålen utan särskilt stöd men de gör det till priset av en försämrad psykisk hälsa. Även dessa elever behöver ha rätt till särskilt stöd, inte för att klara kunskapsmålen men för att kunna inneha en god psykisk hälsa. Det är skolans rektor som har det största ansvaret för att elever som är i behov av särskilt stöd uppmärksammas och att de får det stöd som de är i behov av att få tillgång till. Skolverket har sammanfattat tydliga föreskrifter för detta och på varje enskild skola ska det finnas en tydlig arbetsprocess som består av fem steg och där skolan har ansvar för att uppmärksamma, utreda, dokumentera, åtgärda, följa upp och att utvärdera. Rektorn har ansvaret för att processen sätts igång när det framkommit att en elev är i behov av särskilt stöd. Detta kan komma från skolpersonal, föräldrar eller eleven själv. Om eleven bedöms ha behov av särskilt stöd upprättas ett åtgärdsprogram där elevens behov framgår och hur man skall gå tillväga för att uppnå ett gott resultat av detta arbete. Det ska även framgå hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas (Gustavsson, 2010).

Fenomenet mobbning

En individ som utsatt för mobbning eller annan kränkande behandling kan få negativa konsekvenser för denna individs hälsa och mobbningen kan resultera i svåra problem som exempelvis ångest, depressioner och självmodstankar. *Att till exempel bli utsatt för mobbning eller kränkande behandling är en aspekt av skolmiljön som förknippas med mycket negativa effekter på hälsan* (Frånberg & Wrethander, 2011, s. 41).

Mobbning är ett fenomen som förmodligen har funnits med under lång tid med oss människor och vår samvaro med andra människor, fastän det uttalade begreppet *mobbning* kommit till på senare tid. I slutet av 1960-talet skrev Dagens Nyheter en artikelserie som behandlade vad som kunde ske inom skolans värld. En effekt av denna artikelserie var att samhällets vuxna befolkning fick en allt större kännedom angående fenomenet mobbning. Läkaren Peter-Paul Heinemann, som var författaren bakom artikeln, skrev ingen förklaring till varför mobbningen uppkommer utan synliggjorde istället det specifika fenomenet och gav olika exempel på hur mobbning kunde gestalta sig. Fenomenet mobbning kan med andra ord förklaras och förstås på olika sätt och utifrån en mängd olika teorier, precis som att exempelvis magont kan uppkomma av olika orsaker som t.ex. stress, mobbning, slag mot magen osv. En definition av begreppet mobbning kan se ut på följande sätt; *En elev blir mobbad när han eller hon upprepade gånger eller under en viss tid utsätts för negativa handlingar från en eller flera andra elever* (Thors, 2007, s.47).

Vi kan skilja på två olika sorters mobbning, den första är den direkta mobbningen som sker med ord eller fysiska angrepp. Den andra formen av mobbning är den indirekta mobbningen som kan handla om till exempel avsiktlig isolering från en gruppgemenskap eller oriktig ryktesspridning. Den kulturella kontexten har stor betydelse för hur olika människor uppfattar mobbning och dess konsekvenser. Svenska skolbarn har skolplikt vilket innebär att de måste infinna sig på skolan även om de vill det eller inte. I skolan vistas många människor på samma plats och ett stort antal elever i klasserna kan leda till ökad stress och kan visas genom psykosomatiska symtom. De elever som känner att de inte passar in i denna kontext eller elever som har behov av en stunds ensamhet kan ha mycket svårt att finna dessa tillfällen då de flesta utrymmen på skolan är ämnade för något slags sociala aktiviteter (Thors, 2007).

Mobbning kan uttryckas via t.ex. elaka ord, sms, e-post, knuffar och/eller förstörda saker. Det finns många olika regler, lagar och bestämmelser mot kränkande behandling, t.ex. skollagen, läroplaner och lagen mot diskriminering. Trots att dessa lagar och bestämmelser finns så kränks och mobbas väldigt många barn och ungdomar inom skolans arenor varje dag. Varje skola ska ha en

plan på hur de ska arbeta mot mobbning. Grupprocesser är en viktig innebörd inom begreppet mobbning där ett scenario är att mobbarnas motiv är att via olika grupprocesser tillfredsställa individuella behov. Både offer och plågåre mår dåligt av mobbning och långvarig mobbning. Även hot som offren lever under medför i ett primärt skede posttraumatiska reaktioner och i ett sekundärt skede kan mobbningen leda till skador på den egna självbilden. Skador som människor uppvisar som har varit utsatta för mobbning i skolgrupper kännetecknas ofta av s.k. förvärvade tillitsskador vilket innebär att tilliten till andra människor är starkt påverkad. Individerna kan även uppvisa symptom som ångest, social fobi, depression och suicidtankar (Thors, 2007).

Arbete med mobbningsfrågor

I läroplanen (Lpo-94) från år 1994 tilldelades rektorerna ett tydligt ansvar för mobbning. Skolor började arbeta mer frekvent med olika handlingsplaner mot mobbning och många skolor bildade olika team för att arbeta med mobbning. Ett sätt att arbeta mot mobbning är att skolorna arbetar med värdegrunden och skolan kan visa att tillit är en förutsättning när det gäller kommunikationen mellan barnen och de vuxna. Samarbete är viktigt, mellan såväl barn, de vuxna på skolan och barnens vårdnadshavare. De vuxna har ansvar för och måste tro på att de kan påverka barnen att utvecklas i rätt riktning. När en skola har bestämt att de ska arbeta med mobbning efter en viss modell så kan man anta att skolan har bestämt sig för att mobbning är oacceptabelt. Det finns många olika modeller som skolorna kan jobba utifrån och dessa olika modeller vilar på olika antaganden och synsätt. Det finns olika uppfattningar om fenomenet mobbning och dess orsaker och detta avgör vilka åtgärder som vidtas inom respektive skola. Handlingsplanerna kan antingen vara forskningsbaserade eller så har skolan själva utarbetat en plan mot mobbning och de ska arbeta om de får kännedom om att mobbning pågår. Olika synsätt på hur mobbning uppstår kan vara till exempel att orsakerna finns hos offret, i skolmiljön eller hos dem som mobbar. Det finns ett gemensamt ansvar för alla som arbetar på skolan att vara uppmärksam på om mobbning sker och att rapportera detta. År 2006 tillsattes ett barn- och elevskyddsombud med uppgiften att informera om lagen, företräda barn och elever i skolan bland annat.

Arbetet med att förebygga och att arbeta mot och med mobbning ser olika ut och har varierande resultat på olika skolor. Åtgärdsprogram kan hjälpa till att förhindra att mobbning och kränkande behandling upprepas och för att denna strategi ska fungera behövs personer som upptäcker och kan rapportera när mobbning förekommer. Detta kan vara i form av till exempel kamratstödare som utses i alla klasser och att skolpersonalen är insatt och observanta. Risken finns att elever utsätts för mobbning och att det inte tas som ett problem om det inte går att definiera som just mobbning (Lpo-94).

Syfte och Frågeställningar

Syftet med denna C-uppsats var att undersöka hur skolpersonalen upplever det stöd som finns tillgängligt för eleverna på skolan. Uppsatsens frågeställningar var i vilken mån skolpersonalen upplever att de är tillgängliga för skolans elever. Känner de att de räcker till och är tillgängliga för eleverna i den mån som motsvarar elevernas behov?

Metod

Deltagare/Urval

Deltagarna i undersökningen bestod av sex personer med olika arbetsuppgifter på skolan där professionerna; skolsköterska, skolkurator och lärare innefattades. Deltagarna valdes utifrån att de arbetar inom området elevhälsa på olika sätt och/eller har erfarenhet inom området.

En mellanstor högstadieskola i Västsverige valdes för att genomföra undersökningen. Vi valde denna skola att genomföra undersökningen på eftersom att den fanns nära oss geografiskt sett. Att vi valde att utföra undersökningen på en högstadieskola beror på att det sker en relativt stor förändring i elevernas utveckling och att många funderingar uppstår just i de åldrarna.

Tillvägagångssätt

Innan datainsamlingen startade fick deltagarna ett informationsbrev via mail eller så erhöles detta på plats innan intervjuens början med syftet att öka förståelsen om vad undersökningen handlade om och dess villkor. Efter överenskommelse om tid och plats, som deltagarna gavs möjlighet välja, intervjuades deltagarna i en enskild intervju med båda författarnas närvaro. Intervjuerna spelades in samt anteckningar gjordes under tiden deltagarna intervjuades. Intervjuguiden var formulerad med halvöppna frågor, med det menas en så kallad semistrukturerad intervjuguide i vilken deltagarna fick relativt mycket frihet att uttrycka sina åsikter och tankar inom de olika områdena. Deltagarnas ålder varierade mellan 30 till 45 år.

Först intervjuades fem personer där intervjulängden varierade mellan tio till tjugo minuter. Därefter byggdes materialet på med ytterligare en intervju som pågick i en och en halv timma vilket resulterade i mer tyngd och beskaffenhet till det redan insamlade materialet.

Några oegentligheter inträffade innan datainsamlingen som gjorde att antalet intervjuer som genomfördes blev något färre än det från början var tänkt. Dessa oegentligheter bestod i att deltagare som kontaktades via mail och telefon dröjde med svar. Påminnelsemail skickades med några dagars mellanrum och som slutligen, via telefonkontakt, valde att tacka nej till att medverka i studien. Detta försvårade för författarna genom att det blev ont om tid och andra deltagare fick uppsökas till studien.

Analysmetod/Databearbetning

Genom den kvalitativa metoden med enskilda intervjuer gjordes en tematisk analys av intervjumaterialet. Intervjuerna transkriberades genom att lyssna på inspelningen i omgångar och materialet kontrollerades noga under transkriptionen. Citaten redigerades om litet från talspråk för att få bättre sammanhang i helhet. En tematisk analys genomfördes enligt Braun och Clarke's modell. Analysen skedde i sex steg (Cramer & Howitt, 2010).

- Det första steget omfattade att bekanta sig med intervjumaterialet, lyssna igenom det för att få en helhetsbild och därefter noggrant läsa igenom det transkriberade materialet i omgångar.
- Det andra steget innebar att utifrån den transkriberade texten skapa meningsenheter som fångade upp textstycken eller rader som sammanfattades med de skapade meningsenheterna.

- Det tredje steget handlade om att hitta teman utifrån de meningsenheter som skapades och sammanföra meningsenheter som hör samman under enskilda teman.
- Det fjärde steget innebar att titta närmare på de teman som skapats och att sammanföra de teman som hör ihop med varandra.
- Det femte steget omfattade ytterligare kontroll av materialet som gjorts i de föregående stegen och framförallt en beskrivning av temana som erhöles utifrån materialet.
- Det sjätte steget innebar en rapportskrivning/resultatanalys.

Etiska överväganden

Innan intervjuerna påbörjades, fick deltagarna information om konfidentialitet via ett informationsbrev. Informationen omfattade anonymitet och om att personliga uppgifter kommer att behandlas konfidentiellt och att inga uppgifter som namn eller annat som är knutet personligen till deltagaren kommer att kunna identifieras.

Resultat

Det transkriberade intervjumaterialet resulterade i 26 sidor. Texten av intervjumaterialet sammanfattades med totalt 157 meningsenheter vilka som resultat gav 6 stycken kategorier/teman. Genom dessa kategorier beskrivs olika företeelser som är väsentliga i resultatet och analysen.

- ~ Att finnas tillgänglig
- ~ Betydelsen av ett gott samarbete
- ~ Att känna förtroende och gott bemötande
- ~ Att hitta goda metoder och utvecklas
- ~ Att känna trygghet respektive otrygghet
- ~ Känslan av otillräcklighet

Att finnas tillgänglig

Denna kategori handlar om tillgänglighet, att finnas tillgänglig när det som mest behövs stöd och hjälp. Målsättningen med tillgänglighet av stöd och hjälp är välmående och att nå olika mål. Att ge uppmärksamhet hänger samman med tillgänglighet. Genom att ge uppmärksamhet är man samtidigt tillgänglig för att ge den hjälp som behövs för välmående såväl på skolan som på fritiden. Det har stor betydelse för hälsan i vilket periodskede av problemet hjälpen når fram, när man är tillgänglig. Att finnas tillgänglig innan problemet bryter ut i för stor utsträckning innebär att det är lättare att lösa problemet och att hälsan därmed gynnas. Betoningen ligger i att det gäller att uppmärksamma problem och finnas tillgänglig i tid, med det menas innan problemen urartar på ett gränslöst sätt. Att inneha tillräckligt av resurser har stor betydelse för tillgängligheten. Finns det resurser, då finns det tillgänglighet för att få hjälp. Ibland kan det dock vara brist på tillgängligheten. Genom att finnas tillgänglig finns en stor chans att skapa en god relation och genom det kan de flesta problem lösas angående hälsa och att nå uppsatta mål.

Exempel 1: *Jag håller kontakt med dem och hänger på: "Hur mår du idag?" "Har det hänt något i helgen?" "Hur går det?" och så vidare. "Bry sig om", det är väldigt viktigt. Det är omöjligt för människan att överleva utan omgivningens "bry sig om". Vi är ju ett "flockdjur.*

Exempel 2: *Men det är ändå läskoden som är så jätteviktig och oavsett vad det kan finnas för diagnoser så är det viktigt vad eleven behöver hjälp med under sina inlärningssteg i skolan så man behöver göra klart vad eleven behöver hjälp med så man får satt in det. Så man inte kommer med "gipset med det brutna benet" i nian.*

Exempel 3: *Det kan jag nog säga både och för att hur det än är så är vårt mål ändå att det alltid ska finnas personal från elevhälsan, men det är ju ibland som det kan vara handledning för kuratorer och vi är på utbildningsdagar. Det är ju sådana saker som man inte kan göra så mycket åt, men vi försöker verkligen se till att vi är tillgängliga.*

Betydelsen av ett gott samarbete

Denna kategori omfattar en känsla av ett gott samarbete och en god gemenskap mellan olika professioner inom elevhälsa samt interpersonell gemenskap och dess betydelse. Möjligheten till att det finns flera olika professioner att vända sig till och att samarbeta med skapar delat ansvar och minskar trycket, vilket i sin tur har stor betydelse för problemlösning och elevernas hälsa. Ett bättre och tätare samarbete ger framgång med tanke på tidsperspektiv.

Exempel 1: *Då är det så att det har hänt någonting, då använder vi våra andra kompetenser också, det kan vara ett kuratorsärende, ungdomscoachen som behöver kopplas in och det brukar vara väldigt bra här, att vi har varandra, att det funkar väldigt bra.*

Exempel 2: *När eleverna är under 18 år så är det en självklarhet att jag håller direkt kontakt med vårdnadshavarna. Pratar med dem med en gång, berättar vad som är bra vad som kan bli bättre, vad vi behöver ändra på och de behöver kanske hjälpa till om de kan och vad vi annars i skolan kompletterar med och kan kompensera.*

Exempel 3: *Om jag jämför med andra arbetsplatser så tycker jag att vi jobbar mycket mer med det här, öppnar man sig om att jag har en elev som behöver det här och det här, då drar flera i det, kollegor, elevhälsa, rektor och alla inom det. Man lämnas inte själv åt det. Elevhälsan på den här skolan är väldigt populär.*

Att känna förtroende och gott bemötande

I denna kategori beskrivs känslor om att känna sig betrodd och väl bemött. Detta har stor betydelse genom den hjälp man får. I vilken grad förtroende upplevs beror på hur vuxenvärlden bemöter ungdomarna och i vilken utsträckning relationer skapas. Här upplevs känslan av att vuxenvärlden har stor påverkan av att bygga upp ungdomarnas förtroende genom ett gott bemötande samt förtroende mellan de vuxna.

Exempel 1: *Ja, jag kan känna att de kan komma och prata och så kan det dröja så kommer de tillbaka. Den där återkommande kontakten tycker jag kan bli ett litet kvitto på att de känner att det är skönt att ha någon att prata med. De känner att de vågar komma vad det än är.*

Exempel 2: *Jag märker det genom den personalen, att de människor som jobbar inom vår elevhälsa har oerhört god kontakt med många av eleverna. Alltså den vardagskontakt som sker när man möter eleverna på skolgården, inne i matsalen, eleverna stannar gärna och hejar och pratar, att få den här bekräftelsen från personalen som är så viktig. Så är det även i vardagssituationer som är utanför skolans gränser och så även på sin fritid ger ungdomarna uttryck för sina goda relationer med elevhälsans personal, för att en del av elevhälsans personal bor och rör sig här på orten så de syns här.*

Exempel 3: *En vuxen människa kan behöva prathjälp ibland, det vet jag ju själv när mina barn behövt ha olika hjälp ibland, då har jag haft god hjälp genom att jag kunde hitta någon som jag har pratat med direkt och diskuterat föräldrarollen med en vuxen. Annars står man ju där utan verktyg, så därför är det viktigt att föräldrarna är med i det hela, de lyfts.*

Att hitta goda metoder och utvecklas

Denna kategori handlar om goda metoders val, utveckling och utvidgade vyer för att utvecklas inom elevhälsan. Användandet av anpassade verktyg för varje människa ger möjlighet att erbjuda hjälp och att utvecklas i hög utsträckning inom arbetssättet. Här finns det en känsla av genomskådning om när och vilken hjälp som behövs för att hjälpa och leda på rätt ”väg” och i jämförelse inom ett tidsperspektiv så har det skett en positiv förändring och utveckling.

Exempel 1: *Det handlar om vår synvända! Och kort handlar det om att vi har vänt vårt sätt att se på eleven. Det är inte elevens skuld att han eller hon inte lyckas nå fram till sina mål, det är istället den som har utbildning alltså väldigt stor del lärarpersonal naturligtvis. Det är där ansvaret ligger för att erbjuda så mycket olika tekniker, modeller och hjälp för att eleven ska ha en chans att tillägna sig kunskapen och därmed nå sina mål.*

Exempel 2: *Jag brukar säga så här: ”Om jag har en elev som har gått vilse inne i skogen, så hjälper det inte att jag står utanför skogen och ropar in till eleven hur han eller hon ska gå, för att jag ser inte hur det ser ut inne i skogen. Jag vet inte vad eleven stöter på, vad eleven har för svårigheter. Jag måste gå in i skogen själv, gå dit och möta eleven, ta reda på hur det ser ut. Hur han eller hon har det. Därefter kan jag lotsa vidare. Vi kan ta samma väg ut eller gå vidare eller något annat håll, men jag tar med mig eleven och hjälper till på det sättet.*

Exempel 3: *Nu finns mera tekniker som man kan få in kunskapen som man kan jobba med, man jobbar med hörövningar, med intalade manus, man kan jobba med datorpresentationer och sådana saker, filmer och olika metoder.*

Exempel 4: *Man har blivit mer medveten, alltså skolan och vuxenvärlden har blivit medvetna om att det är viktigt att ta reda på. Man kanske inte hade den fulla insikten för 10 år sedan. Så där har det medvetet arbetats för att kartlägga sådana saker och åtgärder har skett.*

Att känna trygghet respektive otrygghet

Denna kategori omfattar i stora drag hur det är att känna sig trygg respektive otrygg, vad som orsakar dessa känslor och hur man förebygger otrygghet samt ökar trygghetskänsla. Genom att bjuda in och bry sig om varje människa skapas trygghet och genom olika metoder och verktyg motarbetas

otrygghet. Inom ett tidsperspektiv skapas en känsla av ökande otrygghet men resurstillgängligheten kompenserar en stor del av denna företeelse. Det handlar om tillfredsställelse när tryggheten förstärks och otryggheten minskar. Det handlar om att identifiera orsaker till otryggheten och att förebygga detta.

Exempel 1: *Vi fick en ny husmor i matsalen på köket och så fick vi en ny kostchef i hela kommunen och de har gjort mycket tillsammans med sin personal för att göra det ännu positivare inne i matsalen. Dels har de gjort att maten har blivit mycket god och dels detta miljömässiga tänket om hur trygga är vi för eleverna.*

Exempel 2: *Det bordet hinner tjänstgöra flera gånger naturligtvis som "hembord" för andra klasser också i och med det att man fördelar det tydligare med tid. När man lägger matrasten på schemat så skapar man tryggt och lugnt just för varje liten tidsperiod.*

Exempel 3: *Det finns många mer osäkerhets funderingar, saker som kan göra eleven otrygg och så behöver de möta någon vuxen för att få en respons att bolla med. Det låter som att jag förhärligar min barndom, men jag tror att det fanns inte så mycket runt omkring som påverkade just då. Världen var ganska stabil, man visste inte om så mycket annat och inte sådant enormt informationsflöde framförallt. Jag minns att jag har dragit den slutsatsen i min egen barndom att jag fick alltid tänka färdigt i lugn och ro, det var inget annat som störde mig.*

Exempel 4: *Får inte ungdomarna svar på det så börjar de söka och då blir elevhälsan ett substitut för tryggheten och den lugnande världen, för tänk på hur det är när man kommer in till syster, elevcoachen eller kuratorn. Man får stänga dörren och det är tyst och lugnt, man stänger av telefonen, man sjunker ner i en fåtölj och tiden stängs nästan av lite grand. Där får man prata färdigt, inget annat som stör, och det tror jag är någonting som gör att eleverna har hittat platsen där de kan göra färdigt sitt tänk, känna sig trygga.*

Exempel 5: *Där skedde också en del bus bland de stora ungdomarna och när de väl hade fått tag i de mindre barnen som blev offer och stoppade in dem i lekstugan och där blev man ju osynlig och där kunde ske vad som helst utan att det syntes för vuxenvärlden om man inte var vaken tillräckligt och inte såg när det skedde. Den lekstugan är flyttad den också så man har mera uppsikt. Så man försöker att identifiera platser och situationer som eleverna upplever som otrygga.*

Känslan av otillräcklighet

Denna kategori omfattar en känsla av otillräcklighet när tid och resurser inte räcker till och framförallt frustration när hjälpen inte fungerar i vissa situationer som kräver mer utöver de resurser som finns att tillgå. Det handlar om en känsla av minskad otillräcklighet ur ett tidsperspektiv, men en viss otillräcklighetskänsla finns ändå kvar. Det handlar om blandade känslor av maktlöshet och frustration när känslan uppstår att hjälpen inte riktigt når fram, men samtidigt märks framgångar på lång sikt.

Exempel 1: *Ja det är vissa dagar, vissa dagar är det precis fullt. Det ringer och ringer på dörren och fullt upp här inne och då känner man sig inte riktigt tillräcklig, men det finns ju inte resurser och ha heller.*

Exempel 2: *Den som inte går ut med lättare steg som fortfarande känner sig tyngd och tycker att det är lite jobbigt, det är ju lite mer frustrerande att man inte känner att man kunnat göra. Då försöker man att återkoppla med den personen kanske nästa dag eller redan under dagen och fråga hur det är. Det är väl så där så att det kan vara både och.*

Exempel 3: *Ja....när tiden är mogen för varje person, brukar jag säga, då är det inga bekymmer att "plocka upp" dem, då är det nästan lättare att hänga på i den diskussionen, men de måste nått den insikten själva först. Innan dess så kan jag "tjata" så mina öron ramlar av och deras också...(skratt). Det hjälper inte något, inte just då, men det hjälper på lång sikt.*

Resultatanalys

Elevernas och elevhälsopersonalens upplevelser om elevhälsa ur personalens perspektiv

I resultaten presenteras hur elevhälsovården fungerar, hur den är uppbyggd och hur elevhälsovården ser ut idag och framförallt upplevelser om tillgänglighets utsträckning till elevhälsan. I den här delen av analysen särskiljer författarna två riktningar av känslor som framkommer i resultaten och som innebär hur elevhälsopersonalen upplever elevhälsa på skolan samt eleverna ur elevhälsopersonalens perspektiv. Syftet med resultatanalysen är att belysa de två olika känsloriktningars uppfattning och dess skillnader samt likheter.

Nedanstående förtydligar elevhälsopersonalens uppfattning om hur eleverna uppfattar elevhälsan ur elevhälsopersonalens perspektiv: *Jag märker det genom den personalen, de människor som jobbar inom vår elevhälsa har oerhört god kontakt med många utav eleverna. Alltså den vardagskontakt som sker när man möter eleverna på skolgården, inne i matsalen, eleverna stannar gärna och hejar och pratar, får den här bekräftelsen ifrån personalen som är så viktig.*

Nedanstående citat förtydligar elevhälsopersonalens uppfattning om elevhälsa: *Om jag jämför med andra arbetsplatser så tycker jag att vi jobbar mycket mer med det här, öppnar man sig om att jag har en elev som behöver det här och det här, då drar flera i det, kollegor, elevhälsa, rektor och alla inom det. Man lämnas inte själv åt det. Elevhälsan på den här skolan är väldigt populär. Det är ingenting jobbigt man går till. Jag har upplevt på andra ställen att "oj jag har varit in till syster eller jag måste prata med kurator" här så knackar de på och köar och vill ha tid.*

Här beskrivs de två olika riktlinjer på upplevelser av elevhälsa som omfattar skillnader och likheter. Skillnader på upplevelser av elevhälsa innebär att elevhälsopersonalen och eleverna inte har riktigt samma uppfattning om hur elevhälsa och dess tillgänglighet fungerar. Med det menas att allt det som elevhälsan arbetar med inte alltid är synligt för eleverna och därmed kan ett visst missnöje förekomma från eleverna när det gäller elevhälsoarbetet. Ett exempel på detta är följande: *Sedan finns det några som tycker att vi inte är där tillräckligt, men vi har försökt förklara också att de ser inte alltid allting vi gör, vi gör inte alltid någonting. Allt att berätta för dem, nu har vi gjort detta och detta utan vi gör massa saker som de inte ser och då kan de ibland uppleva att vi inte gör någonting. Men eftersom vi jobbar på olika håll, från olika tider och kanter och med olika personer så gör vi mer än vad de tror eller mer än de får veta.*

I ovanstående citat framkommer det att elevhälsopersonalen upplever att de gör sitt bästa för eleverna, men samtidigt framkommer det en uppfattning om hur eleverna upplever elevhälsa ur elevhälsopersonalens perspektiv.

Likheter mellan upplevelser av elevhälsa kan innebära att elevhälsopersonalens uppfattning och hur de tycker att eleverna upplever elevhälsan inte omfattar något missnöje från elevernas sida och med detta kan antas att eleverna är nöjda med den hjälp som de får. Ett exempel på detta är

följande: Det kan väl kanske vara att man ser att en elev kommer in, är ledsen och riktigt tyngd och så där och vi sitter och pratar och kanske han eller hon gråter och vi sitter och pratar och diskuterar. Sedan att de går ut med lättare steg och känner sig lite att såhär kan jag göra och såhär kan jag tänka.

Utifrån detta kan antas att elevhälsopersonalens och elevernas uppfattning om stöd och hjälp som erbjuds är tillräcklig och att båda parter verkar vara nöjda och uppfattar detta likartat. Samtidigt är det viktigt att ha i åtanke att denna studie ses utifrån en personalrelaterat perspektiv.

Diskussion

Syftet med denna C-uppsats var att undersöka hur skolpersonalen upplever det stöd som finns tillgängligt för eleverna på skolan. Vi har även berört vilka skyldigheter, rättigheter, lagar och regler skolan och elevhälsopersonalen har som ansvar mot eleverna.

Att finnas tillgänglig betyder enligt vår mening inte för skolpersonalen att endast vara på arbetsplatsen och invänta elever som söker sig till dem. Att vara tillgänglig kan likaväl omfatta känslomässig tillgänglighet så som att vara öppen, tillgänglig för eleverna och att de känner sig välkomna när de söker stöd hos elevhälsopersonalen. I intervjuerna framkom att det vid vissa tillfällen kan bli ont om tid att erbjuda hjälp för eleverna just i den stund de kommer eller behöver det, men att detta inte behöver innebära att tillgängligheten reduceras. Att för eleven känna och veta att han eller hon kan återkomma och att det finns fler inom personalstyrkan att vända sig till för att få hjälp skapar tillgänglighet för att få den hjälp som de vill ha. Att skolpersonalen finns tillgänglig på olika sätt för eleverna när de verkligen behöver hjälp innebär goda förutsättningar för eleverna att få hjälp i tid och innan problemen urartar i för stor utsträckning.

Skolverket har fått i uppdrag av Regeringen att under åren 2012-2015 genomföra en rad insatser för att åstadkomma en förstärkt elevhälsa. Här avses bland annat statsbidrag för mer personal inom elevhälsan, utbildningsinsatser och olika sorters stödmaterial (Skolverket, 2012).

Samarbetet mellan de olika professionerna och verksamheterna inom elevhälsan bidrar till att öka kvaliteten inom elevhälsan och att elevhälsopersonalen samarbetar för att kunna hjälpa eleverna så fort så möjligt. I uppsatsens analysdel framkom att ett gott och fungerande samarbete mellan professionerna inom elevhälsan på skolan. När professionerna samarbetar fördelas ansvaret på ett bra sätt och därmed skapas större tillgänglighet för eleverna och eleverna känner sig tryggare. Det finns vissa ”svackor” med att ansvaret fördelas mellan olika professioner inom elevhälsan men här menas om detta samarbete inte skulle fungera väl av någon anledning. Det kan vara så att när det är flera olika professioner kanske en av dessa tar för givet att en annan tog sig an elever som sökte hjälp och därför poängteras just att ett adekvat samarbete mellan professionerna är mycket viktigt (Regeringens proposition 2001/02:14).

Lika betydelsefullt anser vi är ett gott samarbete mellan elevernas vårdnadshavare och elevhälsopersonalen eftersom problem kan komma likaväl hemifrån som på skolan. I den undersökta skolan uppfattas ett existerande gott samarbete både mellan de olika professionerna inom elevhälsan och även tillsammans med elevernas vårdnadshavare.

När det gäller metoder och utveckling visar resultatet i undersökningen på framgångar i elevhälsans utveckling på den undersökta skolan. Det finns fler resurser att tillgå för eleverna eftersom fler enheter finns tillhands, inte endast professionerna skolsköterska och kurator, utan det finns olika team inom elevhälsan som arbetar med att kunna erbjuda stöd. En av de relativt stora faktorer som påverkar elevernas utveckling och elevhälsa är klassens storlek och detta märks i resultatet av undersökningen eftersom den är gjord på en skola på mindre ort med inte alltför stora

elevantal i de olika klasserna. I ett flertal undersökningar som har genomförts framkommer det att klassens storlek påverkar elevernas utveckling och hälsa. Undersökningar tyder på att det är lämpligast att ha 15 till 20 elever i klassen för välmående så som för elever och lärare (Bremberg & Öfverberg 2000).

Att eleverna känner trygghet är av avgörande betydelse för deras välmående och studieresultat. Det är mycket viktigt att såväl elever och skolpersonal är vaksamma och agerar om de märker att någon verkar må dåligt på något sätt. Inom skolan och i dess närhet kan det finnas många platser som upplevs som otrygga, detta framkom i vårt undersökningsmaterial och vi anser att det är mycket viktigt att arbeta med dessa frågor och att identifiera dessa platser för att åtgärda trygghet och förebygga otrygghet bland skolans elever.

Det är viktigt att alla, såväl barn, ungdomar som vuxna, tar ansvar och aktivt arbetar för att öka möjligheterna att förhindra att mobbning uppkommer och för att öka trygghet. Om mobbning redan förekommer är det viktigt att agera för att få stopp på den så fort som möjligt. Åtgärder och aktivt arbete kan bestå i att den som ser mobbning till exempel kan påtala detta för någon vuxen på skolan. Det vi anser vara huvudsaken är att agera när något inte är som det ska vara.

Lagar och regler ska alla följa. Trots alla lagar och regler som finns så mobbas många barn och ungdomar varje dag, såväl på skoltid som utanför skoltid. Alla barn har rätt till att uppleva trygghet och adekvat samvaro med människor i dess omgivning. Eftersom åtskilliga forskningsresultat har visat att detta inte är fallet så måste detta arbetas hårdare med där vi tror att ett bra sätt att göra detta på kan vara att uppmärksamma att problemet existerar och att skolor runt om i landet inte på något sätt ignorerar att otrygghet existerar och att mobbning sker. Att öppet diskutera frågor som rör detta område tror vi kan ha mycket god effekt på det preventiva arbetet som vi anser bör ske på alla skolor.

Den 5-16 september 2011 genomförde Skolinspektionen så kallade flygande inspektioner av 764 grundskolor i Sverige där rektorer tillfrågades angående tillgången till elevhälsan där resultatet visade att den nya skollagens krav på tillgång till elevhälsan på skolorna i de flesta fall fungerar väl och enligt skollagens riktlinjer. Trots detta finns det många skolor där resurserna är otillräckliga för att uppfylla lagens krav. Ann-Marie Begler, generaldirektör på Skolinspektionen (refererad i skolinspektionen, 2011) menar att det är de mest utsatta barnen och ungdomarna som riskerar att inte få adekvat hjälp och inte få de stödinsatser som de är i behov av. Resultatet av den flygande inspektionen visade vidare att det fanns tillgång till skolpsykolog på 96 % av skolorna men där 35 % av rektorerna ansåg att skolpsykologens tid inte är tillräcklig. Ett annat exempel är tillgången till kuratorer fanns på 93 % av skolorna och där 24 % av rektorerna ansåg att kuratorns tid inte är tillräcklig.

Idag upplever många ungdomar höga krav inom olika områden. De känner press på att prestera, såväl i skolan som på fritiden. Det kan gälla alla val som de måste göra där många val upplevs som mer eller mindre avgörande inför deras framtida liv, vilken gymnasieutbildning som är den rätta för att sedan komma in på rätt utbildning för att sedan få det jobb som de vill ha. Redan i högstadiet finns denna stress med frågan ”vad ska jag bli?”. På fritiden och i det sociala livet ska ungdomarna prestera inför vänner och bekanta, många vill visa upp fina betyg och känner press som kan vara såväl verklig eller så är det en känsla, då de upplever en pressad situation.

Forskningen går hela tiden framåt och allt fler forskningsresultat blir tillgängliga och kända för befolkningen. Bättre och mer kunskap leder i sin tur till nya beteenden, tankesätt och ageranden. Förslag till vidare forskning inom detta område är att se på frågan om den rådande tillgängligheten till elevhälsan och dess effekter utifrån elevernas perspektiv.

Validitet och reliabilitet

De genomförda intervjuerna gav mycket bra information att arbeta utifrån och i många fall gav de olika professionerna som intervjuades likartade svar på intervjufrågorna vilket kan tolkas som att tillgängligheten till elevhälsan för eleverna sett utifrån skolpersonalens perspektiv upplevs på ett likartat sätt utifrån de olika professionerna som intervjuades.

I denna undersökning konstruerades ett instrument som avsåg att mäta elevhälsans tillgänglighet gentemot högstadieeleverna vid en västsvensk mellanstor skola. Det finns två olika sätt att gå till väga på för att försöka säkerställa en god innehållsvaliditet och samtidig validitet. Innehållsanalys innebär att göra en logisk analys av innehållet i instrumentet. Denna analys kopplas ofta till den teoretiska ramen för undersökningen. De variabler som användes formulerades sedan till enskilda frågor som användes vid intervjuerna. Innehållsvaliditeten avser hela denna arbetsgång från teori till enskilda frågor. Innehållsvaliditeten anses i denna undersökning vara bra och vi har därmed fått en god täckning av det studerade problemområdet samt en god översättning från teori till enskilda frågor (Davidsson & Patel, 2002).

Referenser

- Alexanderson, K., & Medin, J. (2000). *Begreppen hälsa och hälsofrämjande – en litteraturstudie*. Lund: Studentlitteratur.
- Bremberg, S., & Öfverberg, C. (2000). Går det att förklara varför ungdomars psykiska hälsa är bättre i vissa skolor? En studie av skyddsfaktorer i olika skolmiljöer. *Rapport från Samhällsmedicin*; ISSN 1402–3423/2000:2
- Cramer, D., & Howitt, D. (2010). *Introduktion to Research Methods in Psychology* (13:e upplagan), NJ: Prentice Hall.
- Davidsson, B., & Patel, R. (2002). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Frånberg, G-M., & Wrethander, M. (2011). *Mobbning – en social konstruktion?* Lund: Studentlitteratur.
- Gustavsson, L. (2010). *Elevhälsa börjar i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Karlsson, J., & Valfridsson, J. (2006). *Upplevelsen av trygghet relaterad till rädsla för brott*. Linköpings Universitet: Institutionen för Hälsa och Samhälle.
- Regeringens proposition (2001/02:14) Hälsa, lärande och trygghet. Hämtad 2011-11-28 från www.regeringen.se (Prop.2000/01:14)
- Riksdagen (2010). Skollag (2010:800). Hämtad 2012-03-06 från www.riksdagen.se
- Skolinspektionen (2011). Rektorer oroliga för att elevhälsan inte räcker till. *En Artikel från Skolinspektionen*. Hämtad 2012-03-05 från www.skolinspektionen.se
- Skolverket (2012). Elevhälsan – nytt uppdrag. Hämtad 2012-03-05 från www.skolverket.se
- Thors, C. (red). (2007). *Utstött – en bok om mobbning*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Tressing, K. A., & Rizvic, E. (2010). *Kuratorns Verklighet*. Hämtad 2011-12-05 från scholar.google.se
- Utbildningsdepartementet (2000). Från dubbla spår till elevhälsa. *Statens Offentliga Utredningar*. (SOU 2000:19) Hämtad 2011-11-28 från www.regeringen.se

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se